

NIETOPERZE POTRZEBUJĄ PRZYJACIÓŁ

Nietoperze (Chiroptera) są jedną z najbardziej interesujących przy tym mało znanych grup ssaków. Wraz z ptakami są jedynymi współcześnie żyjącymi na Ziemi kręgowcami, które opanowały zdolność aktywnego lotu. Ich kończyny przednie przekształcone są w błoniaste skrzydła, zaś kończyny tylne, chwytne i zaopatrzone w pazurki, służą do poruszania się po podłożu oraz do zawieszania się podczas spoczynku.

Nietoperze są drugim, po gryzoniach, rzędem ssaków pod względem liczby gatunków - znanych jest ich ok. 950, co stanowi blisko czwartą część wszystkich opisanych gatunków ssaków. Występują niemal na całej kuli ziemskiej, najliczniej w tropikach. W puszczy

Amazońskiej żyje ponad 100 gatunków tych zwierząt.

U nietoperzy występuje ogromna różnorodność sposobów odżywiania się. Większość gatunków jest owadożerna, ale istnieją także gatunki drapieżne, rybożerne, owocożerne, a trzy południowo-amerykańskie gatunki wampirów przystosowały się do odżywiania krwią ptaków i ssaków.

Nietoperze na ogół nie budują schronień lecz wykorzystują najrozmaitsze kryjówki zarówno naturalne (dziuple drzew, jaskinie), jak i zbudowane przez człowieka. Można je spotkać niemal wszędzie - na strychach, za okiennicami, pod mostami, w studniach, we wszelkiego rodzaju podziemiach.

Niezwykłą cechą tych ssaków jest zdolność do echolokacji. Zdecydowana większość gatunków w czasie lotu emituje ultradźwięki, które jako echo wracają do ucha informując o otoczeniu. Ten niezwykły "radar" został poznany przez naukowców dopiero 50 lat temu.

Znaczenie nietoperzy dla przyrody, a także dla gospodarki człowieka jest ogromne. Ssaki te są bardzo zagrożone przez rozwój naszej cywilizacji i potrzebują naszego zainteresowania i pomocy.

Nietoperze w Polsce

W Polsce stwierdzono dotychczas 21 gatunków nietoperzy. Spotyka się je w rozmaitych środowiskach - w lasach, nad wodami, w górach, w osiedlach ludzkich, a nawet w dużych miastach.

Wszystkie nasze nietoperze są owadożerne. Duże tempo przemiany materii sprawia, że są one niezwykle żarłoczne - masa owadów zjedzonych w ciągu jednej nocy przez nietoperza może być równa połowie masy jego ciała. Rola nietoperzy w utrzymaniu równowagi biologicznej jest więc ogromna, chociaż często niedoceniana.

Wśród występujących w Polsce gatunków oprócz pospolitych jak np. gacek brunatny, mroczek późny czy borowiec wielki spotyka się i takie, będące osobliwościami faunistycznymi. Kilka z nich to prawdziwe rzadkości, w wielu

krajach Europy uznawane za zagrożone wyginięciem. Są to np.; podkowce, nocek łydkowłosy i Bechsteina, mroczek posrebrzany i pozłocisty. Stopień zbadania fauny nietoperzy Polski daleki jest od zadawalającego. Stosunkowo najwięcej danych zebrano na temat zimowisk, których w Polsce zarejestrowano około 800. Największymi są podziemne tunele Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, Jaskinia Szachownica, fortyfikacje w Strzalinach, forty w Poznaniu. Większość zimowisk nie podlega niestety żadnej formie ochrony. Wszystkie nietoperze w Polsce objęte są ochroną gatunkową. Niestety, ubywanie naturalnych schronień, chemizacja środowiska, płoszenie, a nawet zabijanie są przyczyną spadku liczebności nietoperzy a wiele gatunków stanęło na krawędzi zagłady. Aż 6 gatunków zostało umieszczonych w "Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt" - spisie gatunków zagrożonych wyginięciem. Najbardziej zagrożone są: podkowiec mały i nocek orzęsiony, których liczebność spadła w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat stukrotnie.

Jak chronić nietoperze?

Istnieje szereg wypróbowanych metod ochrony nietoperzy:

- inwentaryzacja stanowisk nietoperzy,
- rozwieszanie budek lęgowych,
- zabezpieczanie i ochrona strychów mieszczących kolonie rozrodcze,
- zamykanie za pomocą specjalnych krat wejść do jaskiń, sztolni, bunkrów itp.,
- ograniczenie stosowania środków chemicznych w rolnictwie i leśnictwie,
- wprowadzanie nietoksycznych środków do impregnacji drewnianych konstrukcji dachowych,
- obejmowanie ochroną prawną schronień nietoperzy,
- działania edukacyjne.

Czy wiesz, że ...

- Nietoperze są zwierzętami długowiecznymi. Najstarszy nietoperz jakiego udało się zarejestrować liczył ponad 35 lat, a nierzadko spotyka się osobniki ponad 20-letnie.
- Niektóre gatunki nietoperzy dokonują dalekich sezonowych wędrówek. Największy przelot stwierdzono u karlika większego *Pipistrellus nathusii*, który zaobraczkowany na Łotwie znaleziony został 4 lata później w Bretanii (Francja), 2100 km od miejsca zaobraczkowania.
- Największe kolonie nietoperzy żyją w jaskiniach Arizony i Nowego Meksyku (USA). Liczą one nawet kilkadziesiąt milionów osobników.
- Kolonia nietoperzy rudawkowatych znaleziona w Australii liczyła około 30 mln, wiszących na gałęziach drzew, osobników i zajmowała obszar lasu o długości 10 km i szerokości 1,5 km.

- Starochińskim symbolem szczęścia jest pięć nietoperzy otaczających drzewo życia. Oznaczają one długowieczność, bogactwo, zdrowie, szczęście oraz spokój. W języku chińskim słowa "nietoperz" i "szczęście" brzmią tak samo.
- Największy na świecie gatunek nietoperza, żyjący w tropikach południowo-wschodniej Azji kalong *Pteropus vampyrus*, ma skrzydła o rozpiętości 1,7 m i waży ok. 1,5 kg.
- Najmniejszym na świecie nietoperzem jest żyjący w Tajlandii *Craseonycteris thonglongyai*, o rozpiętości skrzydeł ok. 10 cm i masie 2 g.
- Chiropterologia to nauka o nietoperzach. Łacińska nazwa Chiroptera (nietoperze) znaczy tyle co "rękoskrzydło".

Cytowany tekst pochodzi z ulotki wydanej przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy.